

Bøger: »Uncouth Nation: Why Europe Dislikes America«

USA er en spillevende og vulgær nation, som europæerne altid har misundt, og derfor bliver amerikanerne lagt for had. Det mener den rumænsk fødte superamerikaner i både lærd og sprælsk bog, der burde være pligtlæsning ved de europæiske caféborde.

Andrei S. Markovits har Bundesliga-hår og elsker fodbold. Derfor ville det formentlig glæde ham at høre, at han skriver som en krydsning mellem Michael Laudrup og Hans-Peter Briegel. Elegance og donkraft i ét. Holdt i et højt tempo og med historisk perspektiv tager den amerikanske professor ved University of Michigan fat på den dybe misundelse over for USA og forklarer, hvor den kommer fra. Markovits analyserer Europa, som Freud analyserede de menneskelige fortrængninger, og det er ikke noget kønt syn. Den fodboldglade professor åbner med et par præciseringer af sit eget politiske ståsted og antiamerikanismens natur. Om det første oplyser han, at han opfatter sig selv som venstreorienteret i en amerikansk sammenhæng. Han er f.eks. modstander af dødsstraf og tilhænger af borgerrettigheder, ligestilling mellem kønnene, abort, stamcelleforskning, homoseksuelles ret til at blive gift, Kyoto-aftalen samt oprettelsen af en palæstinensisk stat. Han er således ikke, hvad man plejer at kalde en neo-konservativ ideolog. Samtidig præciserer Markovits, at diverse reservationer over for amerikansk politik eller levevis naturligvis ikke er at regne for antiamerikanisme. Reservationer og konkret kritik er blot almindelig politisk dissens eller uenighed, som alle samfund har brug for. Antiamerikanismen stikker meget dybere, idet den ikke handler om, hvad USA gør, men hvad USA er. De negative følelser er personlige og bitre og følger en meget simpel logik. USA er Yahoo: flabet, udannet, barbarisk, mens Europa er en encyklopædi: lærd, nydelig, renskuret. Ifølge Andrei Markovits er den udbredte modstand mod præsident Bush kun toppen af isbjerget. Nede i dybet findes en forstemmende afsky og misundelse, der kan sænke selv Titanic. Så massiv er modstanden mod Amerika i Europa, at den er gået hen og blevet et embleme for europæisk identitet og selvforståelse. Amerika, det er de andre. Smagløse smykker og simili, affarvet hår, upassende tatoveringer, tøj i størrelse XXL og kitsch som spillebyen Las Vegas og dukkebyen Disneyland. Hvor USA har masse, har Europa klasse. Ud af denne identitetskonflikt er opstået en kulturkamp mellem den gamle og den nye verden, mener Markovits. Det samme gør den tyske teaterinstruktør Peter Zadek, der på spørgsmålet for nylig svarede: »Kulturkamp? Regn med mig! Jeg afskyr Amerika!«. Barbarisk modpoll to tematiske kapitler slår bogen ned på sigende eksempler på den allestedsværende antiamerikanisme i Europas hjerte, særlig i Tyskland, Frankrig og Storbritannien. Fra medier til sportsverden. Fra sprogpolitik til reklamer. Fra arbejds- til universitetsliv. Fra sundhedsvæsen til retsvæsen og kriminalitet. Fra satire til skadefryd. USA er i Europa fra nord til syd, på højre- såvel som venstrefløj, og i alle sammenhænge den barbariske modpol. Når vi altså selv skal sige det. For venstrefløj er Amerika uigenkaldelig kapitalistisk og derfor imperialistisk, hvis ikke ligefrem »racistisk«, hvilket notorisk går ud over de fattige lande. For den europæiske højrefløj er Amerika slet og ret et vulgært massesamfund, uden eliter og tradition, og til fare for andre nationers kultur og selvstændighed. Historisk set har de europæiske eliter - især de konservative eliter - været antiamerikanske lige siden opdagelsen af Amerika. Selv før revolutionen og uafhængighedserklæringen af 1776, fandtes der på det gamle kontinent teorier om, at de oprindelige indbyggere, dvs. indianere, var fysisk og mentalt degenererede, og at Amerika var som Evas æble: dårligt for helbredet. Løsrivelsen fra den britiske trone gjorde naturligvis ikke sagen bedre. Bogen vrirler med historiske godbidder, såsom omtalen af tysk litteratur og guidebøger fra 1800-tallet med advarsler til potentielle emigranter om, at Amerika bebos af brutale yankee-individualister, eller Karl Mays skrækhistorier om Winnitou i det vilde vesten. Også filosofen Hegel, digteren Heinrich Heine og historikere Jakob Burckhardt fandt næring i antiamerikanismen sammen med briterne Charles Dickens, Rudyard Kipling, russeren Maxim Gorki og nordmanden Knut Hamsun. Det er noget af et galleri for en kulturkamp. Værre end Iran. Bogens pointe er dog, at kulturkampen har bredt sig til »den europæiske gade«, dvs. til ganske almindelige europæere. For nylig kom det f.eks. frem i en undersøgelse, at knap fem ud af ti tyskere opfatter USA som en større trussel end slyngelstaten Iran. Den historiske ambivalens eller utryghed i forholdet til Amerika er blevet til en bred europæisk antipati, konkluderer

Markovits. Endda med et ekstra twist. For antiamerikanismen er i familie med en anden gammel travet, antisemitismen. Den går naturligvis endnu længere tilbage, men fik for alvor fart i 1920'ernes Europa, hvor jøder i vidt omfang blev opfattet som moskitoer og skadedyr, ligesom den økonomiske reform New Deal i USA blev afskrevet som en »Jew Deal«. Herfra tog nazismen over, resten er historie. Den nye antisemitisme er imidlertid en konsekvens af den nye antiamerikanisme, som har fået mere vind i sejlene end nogensinde. Den nye antisemitisme manifesterer sig ved, at staten Israel for mange - mest markant blandt europæiske globaliseringsmodstandere - fremstår som et mini-Amerika: egenrådigt, kapitalistisk og militaristisk, næsten ligegyldigt hvad skiftende israelske regeringer gør eller ikke gør. Her møder israelerne en helt uproportional kritik af regionens eneste demokrati koblet til en stående kritik af den historiske alliance med pengestaten USA. I Freuds sofa ses kapitalisme og jødedom som synonyme og som to sider af samme mønt. Følgelig er det blevet gangbart selv blandt europæiske toppolitikere at betvivle eksistensen af antisemitisme i Europa eller mene, at den kun trives blandt nynazister på den ekstreme højrefløj. Markovits fremdrager derimod flere spor i antisemitismens genopblussen i nutidens Europa. Med sin strålende fremstilling placerer Markovits Europa i Freuds sofa og psykoanalyserer os. Diagnosen lyder, at den europæiske antiamerikanisme siger mere om os selv end om Amerika. Antiamerikanismen er blevet Europas identitetspolitik anno 2007, og behandlingen kræver enten antidepressiv medicin eller Andrei Markovits' vederkvægende bog, der burde være pligtlæsning ved de europæiske caféborde og i de snakkende klasser. I 1930'erne mente den tyske forfatter Bertolt Brecht som sand ven af sovjetkommunismen, at amerikanernes fejl var en fjendes fejl. I dag må vi holde os for øje, at amerikanernes eventuelle fejl allerhøjest er en vens fejl. Det er Andrei Markovits store fortjeneste at pege på vores egen blindhed og give os lidt, bare lidt af dømmekraften tilbage.